

A KIBOCSÁTÁS-KERESKEDELMI RENDSZER HARMADIK FÁZISA (2013-2020)

- Az Európai Unió saját céljaként határozta meg, hogy a globális hőmérséklet-emelkedés 2050-ig legfeljebb 2°C-kal haladhatja meg az iparosodás előtti értéket.
- Az ipari forradalom előtti időkhöz képest napjainkig a légkör szén-dioxid koncentrációja 39, a metáné 258 százalékkal, a dinitrogén-oxidé pedig 20 százalékkal nőtt. A növekedés folyamatos, lassan erősödő.
- Az Országos Meteorológiai Szolgálat megfigyelései alapján, a teljes XX. századot is felölelő elemzések szerint, egyértelműen gyakoribbá váltak a szélsőségesen meleg időjárási helyzetek, a hideg szélsőségek pedig ritkábban lépnek fel.

Az összeállítás az Európai Unió kibocsátás-kereskedelmi rendszerének alapelveit, a kibocsátási egységek kezelésének új szabályait, valamint az emisszió-kereskedelmi rendszer fázisait mutatja be; különös tekintettel a 2013. január elsején indult harmadik kereskedési időszakra.

Az Európai Unió emisszió-kereskedelmi rendszerét (EU Emissions Trading System, EU ETS) az Európai Parlament és a Tanács [2003/87/EK irányelve](#) alapozta meg. Az irányelvet az üvegházhatású gázok közösségi kereskedelmi rendszerében és az erőfeszítés-megosztási határozat végrehajtásában történő részvételről szóló [2012. évi CCXVII. törvény](#) ülteti át a magyar jogrendszerbe.

Az emisszió-kereskedelmi rendszer azon a felismerésen alapul, hogy a világ üvegházhatású gáz-kibocsátásának jelentős arányú csökkentése a leghatékonyabban úgy érhető el, ha a szén-dioxidhoz árat rendelünk.

A rendszer **négy alapvető elve**:

- korlátozáson és kereskedelmen alapul;
- a hatáskörébe tartozó ágazatokban működő cégek számára a részvétel kötelező;
- erős megfeleléségi keretrendszert tartalmaz;
- a piac az EU egész területére kiterjed, de emellett kihasználja a világ más részein elérhető kibocsátás-csökkentési lehetőségeket is. Ezen túlmenően az EU ETS kész hivatalos kapcsolatot létesíteni olyan, a Kiotói Jegyzőkönyvet ratifikáló harmadik országokban működő kötelező rendszerekkel, amelyek összeegyeztethetőek céljaival, és hasonlóképpen korlátozáson és kereskedelmen alapulnak.

Az Európai Unió kibocsátás-kereskedelmi rendszerének végrehajtása egymástól elkülönülő fázisokban, úgynevezett „**kereskedelmi időszakokban**” történik.

Az **1. fázis** 2005. január 1-jétől 2007. december 31-éig tartott, amely a „csinálva tanulás” elvét követve készítette elő a lényeges 2. fázist. Meghatározta a széndioxid árat, létrehozta a kibocsátási egységek szabad kereskedelmét az EU-ban, valamint a nyomon követéshez, a bejelentéshez és a rendszer hatáskörébe tartozó vállalkozások tényleges kibocsátásainak ellenőrzéséhez szükséges infrastruktúrát.

A **2. fázis** 2008. január 1-jétől 2012. december 31-éig tart, amely egybeesik a Kiotói Jegyzőkönyv „első kötelezettségvállalási időszakával”, azaz azzal az ötéves időszakkal, amelyben az EU és tagállamai kötelesek megfelelni a Jegyzőkönyvben rájuk nézve meghatározott kibocsátási céloknak.

Az 1. fázisban bejelentett, ellenőrzött kibocsátási értékek alapján a Bizottság a 2. fázisban engedélyezett kibocsátási egységek mennyiségét 6,5 százalékkal a 2005-ös szint alá csökkentette, ezáltal garantálva a kibocsátások tényleges csökkenését.

A **3. fázis** 2013. január 1-jétől 2020. december 31-éig fog tartani. Ez a hosszabb kereskedelmi időszak hozzájárul majd a rendszer kiszámíthatóságának növeléséhez, ami szükséges a kibocsátás-csökkentésbe való hosszú távú beruházások ösztönzéséhez. Az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszere 2013-tól jelentős mértékben megerősödik és kibővül majd, lehetővé téve, hogy központi szerepet tudjon játszani az EU 2020-as éghajlati és energiaügyi céljainak elérésében.

A KIBOCSÁTÁSI EGYSÉGEK KEZELÉSE

Az Európai Unióban az adott évre kiosztott összes kibocsátási egység mennyisége 2013-tól kezdve folyamatosan csökken. 2013-ban az összes uniós kvótát az Európai Bizottság által 2008 és 2012 között elfogadott nemzeti tervek figyelembevételével számítják ki.

A tagállamok a térítésmentesen ki nem osztott kibocsátási egységeket árverésre bocsátják. Az **árverés útján értékesítendő egységeket** az alábbiak szerint kell elosztani:

- 88 százalékat a tagállamok kapnak a kibocsátásaik mennyisége alapján;
- 10 százalékat a szolidaritás és a gazdasági növekedés támogatására kell kiosztani;
- 2 százalékat azon tagállamok között kell kiosztani, amelyek üvegházhatású gázkibocsátása 2005-ben legalább 20 százalékkal alacsonyabb volt, mint a Kiotói Jegyzőkönyv alapján rájuk vonatkozó alapévben.

Az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszerének szívéét a közös kereskedelmi „valuta” alkotja: a kibocsátási egységek. Egy kibocsátási egység egy tonna szén-dioxid kibocsátására jogosítja fel tulajdonosát.

A kibocsátási egységek **árverés útján történő értékesítéséből származó bevétel** minimum 50 százalékát az alábbiakra kell felhasználni:

- az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére;
- a megújuló energiaforrásokra, valamint az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérést előmozdító egyéb technológiák kifejlesztésére;
- az erdőirtás elkerülését, valamint az erdőtelepítés és az erdők újratelepítésének fokozását célzó intézkedésekre;
- erdősítés révén történő szén-dioxid-megkötésre;
- elkülönítésre és geológiai tárolásra;
- alacsony kibocsátású közlekedésre és tömegközlekedési eszközökre történő átállásra;
- az energiahatékonysággal és a tiszta energiákkal kapcsolatos kutatásra;
- az energiahatékonyság és a hőszigetelés javítására;
- az európai rendszer igazgatásával kapcsolatos adminisztrációs költségekre.

MÓDOSÍTOTT RENDSZER 2013-TÓL

Az Európai Unió kötelezettséget vállalt arra, hogy 2020-ra legalább az 1990-es szinthez képest 20 százalékkal csökkenti összes kibocsátását, energiája 20 százalékát megújuló energiaforrásokból teremti elő, valamint az energiahatékonyság javítása révén energiafogyasztását 20 százalékkal az előrejelzések szerinti várható szint alá csökkenti. E hármas kritériumrendszer azóta az ún. 20-20-20-as célkitűzésnek nevezik.

Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség jelentése:

*Az EU-27 országának 2009. évi kibocsátása 17 százalékkal volt alacsonyabb az 1990. évi szintnél, így csaknem eléri a 2020-ra kitűzött, 20 százalékos kibocsátás-csökkentési célkitűzést.
Nem minden ágazati tendencia mutat azonban pozitív képet.*

A 2013-tól működésbe lépő módosított emisszió kereskedelmi-rendszer szabályai összehangoltabbak lesznek, a piaci szereplők szempontjából kiszámíthatóbb lesz, és nemzetközileg is hitelesebbnek fog számítani. A **legfőbb változások** az alábbiak:

- A rendszer **hatáskörének kismértékű kibővítése** (a légi közlekedés 2012-es bevonásán túl), amelynek nyomán egyes további ipari ágazatokra és üvegházhatású gázokra is ki fog terjedni, továbbá olyan létesítményekre, amelyek a szén-dioxid-kibocsátások elkülönítésével, szállításával és geológiai tárolásával foglalkoznak.
- A kibocsátási egységek nemzeti szintű korlátozásán alapuló jelenlegi rendszer felváltása egy olyan közös, a kibocsátási egységek maximális mennyiségét meghatározó korlátozással, amely **az EU egészére vonatkozik**.
- A **kibocsátási egységek** maximális mennyiségének évenkénti – 2020-ig és azon túl – 1,74 százalékos **csökkentése**, amely azt jelenti, hogy 2020-ra a kibocsátási egységek száma a 2005. évihez képest 21 százalékkal alacsonyabb szintre csökken. A csökkentés előzetes bejelentésének köszönhetően a rendszer átláthatóvá és kiszámíthatóvá válik a piaci

szereplők számára, ami nélkülözhetetlen a kibocsátás-csökkentésbe való beruházásokhoz.

- Folyamatos **elmozdulás a kibocsátási egységek teljes árverésre bocsátása felé**, amely a jelenlegi díjmentes kiosztáson alapuló rendszer helyébe fog lépni. 2013-tól a kibocsátási egységek legalább 50 százalékát árverésen kell majd megvásárolni, a cél pedig az, hogy 2027-re megtörténjen a teljes árverésre bocsátásuk. Egyes nagy energiaigényű iparágak kivételes elbánásban részesülhetnek, amelyekkel kapcsolatban úgy ítélik meg a döntéshozók, hogy az összes kibocsátási egység megvásárlásának kényszere ártana nemzetközi versenyképességüknek.
- A kibocsátások nyomon követésére, bejelentésére és ellenőrzésére vonatkozóan jobban **összehangolt szabályok** lesznek érvényben. Ezek a rendszer megbízhatóságát és hitelességét növelik.
- Lehetőség nyílik arra, hogy az EU ETS-t harmadik országokban kötelezően alkalmazott korlátozó és kereskedelmi rendszerekkel ne csupán nemzeti szinten, hanem **régiók vagy szövetségi államok szintjén is összekapcsolják**.
- **Harmonizált szabályok** lesznek a harmadik országokban végrehajtott CDM- és JI-projektekben származó szén-dioxid-kibocsátási egységek felhasználására vonatkozóan.
- Lehetővé válik a tagállamok számára, hogy kivehessenek a rendszerből olyan kis létesítményeket, amelyek viszonylag kis mennyiségű szén-dioxidot bocsátanak ki, feltéve, hogy e létesítményekre olyan egyéb intézkedések érvényesek, amelyek a rendszerrel egyenértékű hatást gyakorolnak azok kibocsátásainak alakulására.

AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG JAVASLATA

Az Európai Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy a 2020-as kibocsátások 20 százalékot meghaladó mérséklését szolgáló befektetések nagyobb erőfeszítéseket igényelnek **az alacsonyabb jövedelmű országok** esetében, különösen Közép- és Kelet Európában. Ezért ezek az országok **megfelelő ellentételezést kapnának** a Bizottság által javasolt **három pénzügyi eszköznek** köszönhetően:

1. A magasabb célok kitűzését követően csak a **magas jövedelmű országok** csökkenték az árverezésre kerülő ETS egységek mennyiségét. Ez felhajtja a kibocsátási egységek árát, és 1,9 milliárd euróval nagyobb bevételt eredményezne a kormányzati árverésekből a magas jövedelmű országok, illetve 5,4 milliárd euróval többet az alacsony jövedelmű tagországok esetében 2020-ig.
2. A kibocsátás-kereskedelmi rendszeren kívüli ágazatokra vonatkozóan a **Bizottság** a

kibocsátási egységek tagállamok közötti kereskedelmének engedélyezését javasolja. Mivel a közép- és kelet-európai országok máris túlteljesítették a rájuk kiszabott kibocsátás-csökkentési kötelezettségeket, további forrásokhoz juthatnának azáltal, ha eladják a felesleges kibocsátás-csökkentési egységeiket más országoknak.

3. A Bizottság ezen túlmenően 13,7 milliárd eurónyi **befektetési támogatás** biztosítását helyezi kilátásba az uniós kohéziós politika keretében a 2014–2020-as időszakra vonatkozóan Közép- és Kelet-Európa éghajlatvédelmi és energetikai intézkedései számára.

Az Európai Bizottság felhívja a figyelmet arra, hogy e három mechanizmus együttesen gyakorlatilag nullára (a GDP 0,02 százalékára) csökkenthetné Közép- és Kelet-Európa fokozott éghajlatvédelmi lépéseinek költségeit, ugyanakkor maximalizálná a befektetések, a foglalkoztatás, a tiszta levegő és az egészségügyi hasznok társadalmi és gazdasági előnyeit.

Források:

- Az Európai Parlament és a Tanács [2003/87/EK irányelve](#) (2003. október 13.) az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról
- [2012. évi CCXVII. törvény](#) az üvegházhatású gázok közösségi kereskedelmi rendszerében és az erőfeszítés-megosztási határozat végrehajtásában történő részvételről
- [Az EU fellépése az éghajlatváltozás ellen.](#) Az EU kibocsátás-kereskedelmi rendszere. 2009.
- Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról. HVG ORAC, 2011
- [Összefoglaló az Európai Bizottság munkadokumentumáról:](#) Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának 20%-ot meghaladó mérséklésére irányuló lehetőségek elemzése: a tagországok eredményei. 2012. január 19.
- Az uniós jogszabályok összefoglalói: [Üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységeinek kereskedelmi rendszere](#)
- Az [Éghajlatváltozási Kormányközi Testület Tematikus Jelentése](#) a szélsőséges éghajlati események kockázatáról és kezeléséről

Készítette: Elekházy Nóra
Képviselői Információs Szolgálat

Országgyűlési Könyvtár

E-mail: infoszolg@parlament.hu
Intranet: <http://infoszolg.ogyk.hu>
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486

Az információs jegyzet belső felhasználásra, az országgyűlési képviselők tájékoztatása céljából készült. A dokumentum az összeállítás elkészültének időpontjában fennálló aktuális helyzetet mutatja be. Az információs jegyzet szerzői jogvédelem alatt áll.